

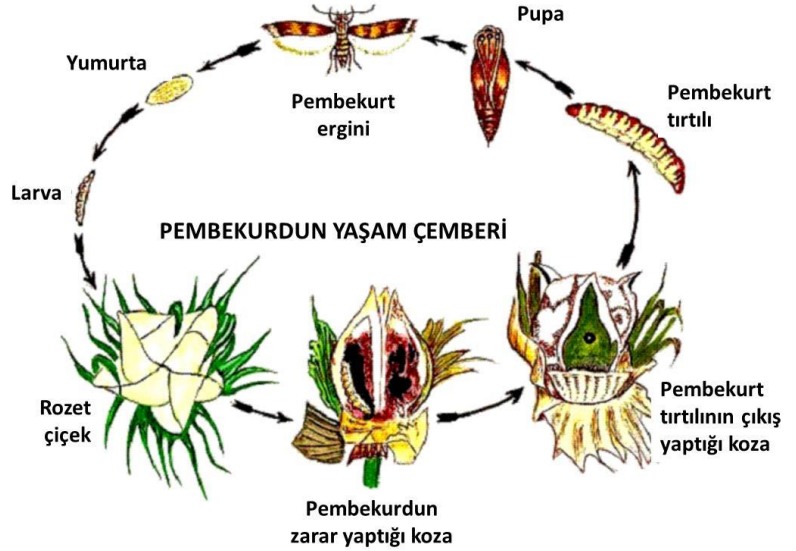
PEMBE KURT NİÇİN YAYGINLAŞIYOR?*

1960 ve 1970'li yıllarda pamuğun en önemli zararlılarından biri olan, 2000'li yılların başından itibaren sertifikalı delinte tohum kullanımının yaygınlaşması ile yoğunluğu giderek düşen Pembe kurt, son yıllarda pamuk yetiştirilen bazı bölgelerimizde yine önem kazandı.

Pembe kurda karşı nerede yanlış yapıldı? Hangi faktörler pembe kurdun yeniden sorun olmasına neden oldu?

Bu sorulara yanıt vermeden önce pembe kurdun yaşam şekline değinmekte yarar var. Pembe kurt tırtılları pamuğun tarak, çiçek ve kozalarında beslenir. Özellikle koza içerisindeki çığitleri yiyerek verdiği zarar önemlidir. Zarar verdiği koza sağlıklı açılmaz ve kör koza oluşmasına neden olur. Sonbaharda pamuğun hasadından sonra ise tırtıllar kör kozalarda veya çırçırlardaki çığitler içerisinde kışı geçirir. Pembe kurdun yaşam şekli de anlaşılacağı gibi, zararlının bir sonraki yıla naklinde çığit içerisinde kışlayan tırtıllar rol oynamaktadır ve dolayısıyla **fenni temizlik, pamuk saplarının imhası, tohum ve tarla temizliği** zararlıya karşı mücadelede çok önemlidir. Bu nedenle, Tarım Bakanlığı tarafından pembe kurdun mücadelesine esas olacak **"Pembekurt ile Mücadele Hakkında Yönetmelik"** hazırlanmış ve pembe kurt mücadelesi bu yönetmelik çerçevesinde yürütülmektedir. Pembe kurt yönetmeliğine göre yapılması zorunlu işlemler özet olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çırçır fabrikalarının faaliyetlerini 15 Mart'ta sona erdirmesi,
- Pamuk sap ve artıklarını depolayan, işleyen ve/veya hammadde olarak kullanan işletmeler ile biyokütle tesislerinin; toplanan ürünlerin dışarı ile teması kesilecek şekilde partiler halinde depolanması ve 15 Mart tarihine kadar yakılmasını sağlaması,
- Sertifikasyon kuruluşu tarafından sertifikalandırılıp etiketlendirme işlemi yapılmamış tohumluk çığıtlerin tohumluk olarak piyasaya arz edilmemesi,
- Tohumluk çığıtlerin ambalajına; ısıl işlemde geçmiş ise "Isıl işlemlili", Sawgin'den geçirilmiş ise "Sawgin", fümigasyona tabi tutulmuş ise "Fümige", delintasyon işlemine tabi tutulmuş ise "Delinte" ibaresi bulundurulması,
- Kütlü pamukların tamamının 15 Mart'a kadar çırçırlanması,
- Pamuk saplarının sap keserle parçalanıp derin sürümle toprağa gömülmesi,
- Evlerde, avlularda bulunan pamuk sapı yığınlarının ve yığın artıklarının 15 Mart'a kadar yakılarak tüketilmesi gerekir.

Pembe kurdun neden olduğu ikiz daneler (Bu daneler eleme esnasında uzaklaştırılır)

Pembe kurdun beslendiği ve terkettiği daneler (Bu danelerde pembekurt bulunmaz. Gravite aşamasında bunlar uzaklaştırılır)

Pamukta Pembekurt ile mücadele için sertifikalı delinte tohum kullanılmalıdır

Pembe kurdun neden olduğu Rozet Çiçek

Pembe kurdun yaşam şekli dikkate alındığında tarlamızın pembe kurt ile bulaşmasında en önemli iki faktör, kullanılan tohumluk ile yakacak amaçlı veya enerji üretme amaçlı istif edilen ve 15 Mart tarihinde kadar yakılmayan pamuk saplarıdır. Eğer Sertifikalı Delinte tohum ekiyorsak, pembe kurdun tohumla taşınması gibi bir sorun yoktur. Çünkü pamuk çığıdi delintasyon esnasında asitle muamele edilmekte, 60°C'yi aşan sıcaklıkta tutulmaktadır. Bu işlemler pembekurt larvalarını öldürmektedir. Daha sonra, asitle muamele edilmiş ve havı alınmış tohumların içerisinde bulunan pembe kurdun neden olduğu ikiz tohumlar ile pembekurt zararına uğramış ve pembekurt larvasının terk ettiği delik tohumlar eleme ve gravite aşamalarında uzaklaştırılmaktadır. Delik tohumlar,

pembekurt tırtılının beslenerek terk ettiği tohumlardır ve delintasyon esnasında deliklerden asit girişi çok kolay olacağından, canlı pembekurt tırtılı bulunma şansı yoktur. Sözü edilen bu işlemler nedeniyle delinte tohumlar pembe kurttan ari hale getirilmektedir. Bu nedendir ki, pembe kurda karşı mücadelede önerilen yöntemler içerisinde, asitle delinte edilmiş Sertifikalı Delinte tohum kullanımı önemli bir yer tutmaktadır.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının destekleme politikasının da etkisiyle giderek artan sertifikalı delinte tohum kullanım oranında maalesef son yıllarda kaçak tohum satışlarına bağlı olarak düşme eğilimi görülmektedir. Kaçak olarak satılan çiğit veya linterlenmiş tohumlar pembe kurt bulaşmasında en önemli faktör durumundadır ve kaçak tohum satışının artışına bağlı olarak tohumla taşınan Pembe kurt gibi zararlı etmenlerin yaygınlık ve yoğunluğunda artışlar görülmektedir.

Sertifikasız tohum veya çiğit ekimi söz konusu olduğunda, pembe kurt riski artmaktadır. Tohumlar sertifikalı delinte tohum değil ise, çiğit içerisindeki pembe kurt tırtıllarının öldürülmesi için mutlaka sterilizatör adı verilen aletten geçirilmesi veya fumigasyon işlemine tabi tutulması gerekmektedir. Pembe kurdun yayılmasında en önemli faktör ise 15 Mart'a kadar yakılması zorunlu olan pamuk sapı yığınlarının yıl boyu bekletilmesidir. Özellikle yerleşim alanlarına yakın pamuk ekilişlerinde pembe kurdun daha yoğun görülmesinin nedeni bu yığınlardır.

Pembe kurt yönetmeliğinde de yer aldığı gibi, hasattan sonra pamuk saplarının parçalanması ve derin sürüm ile toprağa gömülmesi son derece önemlidir. Keza 15 Mart tarihinden itibaren çırçır işletmelerindeki çiğitlerin mutlaka hangi amaçla kullanılacaksa değerlendirilmesi gerekir.

Tarlamızın pembe kurt ile bulaşık olduğunu saptadığımızda, öncelikle rozet çiçekler içerisindeki pembe kurt larvaları toplanmalı, zararlıya karşı biyoteknik yöntemlerden yararlanılmalıdır.

Hazırlayan: Prof. Dr. Cafer MART

**Bu metinde yer alan bilgiler üreticilerin bilgi ve tecrübesini arttırmak amacıyla verilmektedir. ProGen A.Ş. ve Atay Tarım A.Ş. bu bilgilerden kaynaklanan bir sorumluluğu kabul etmez.*